

رابطه سرقت علمی - ادبی با سلامت معنوی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه های آزاد اسلامی شهر تهران

لیلا نعمتی افارکی^۱ | رویا پورنقی^۲ | سمیه رضایی^۳ | سکینه شکارچی^{۴*}

۱. دانشیار، گروه کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران Inemati@yahoo.com

۲. استادیار، گروه پژوهشی علم سنجی و تحلیل اطلاعات، پژوهشکده علوم اطلاعات، پژوهشکده علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، تهران،

ایران pournaghi@irandoc.ac.ir

۳. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران B.so.rezaei@gmail.com

۴. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

(نویسنده مسئول) sakinehshekarchi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۴

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش بررسی رابطه سرقت علمی-ادبی با سلامت معنوی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه های آزاد اسلامی شهر تهران بود.

روش پژوهش: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش ۴۸۶ نفر بودند. نمونه گیری به روش نمونه گیری تصادفی ساده انجام شد. حجم نمونه برآورد شده براساس فرمول کوکران برابر ۲۱۵ نفر محاسبه شد. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه سرقت علمی-ادبی گوا (۲۰۱۱) و پرسشنامه سلامت معنوی پولوتزین و الیسون (۱۹۸۲) بود. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های توصیفی و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون) با کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ استفاده شد.

یافته ها: یافته های پژوهش نشان داد که بین سلامت معنوی و سرقت علمی-ادبی دانشجویان کارشناسی ارشد رابطه معناداری وجود داشت. بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با سلامت معنوی و سرقت علمی-ادبی رابطه معناداری وجود نداشت. همچنین بین بعد وجودی سلامت معنوی و میزان سرقت علمی-ادبی و بعد مذهبی سلامت معنوی و میزان سرقت علمی-ادبی رابطه معناداری وجود داشت.

نتیجه گیری: نتایج نشان داد که هرچه سلامت معنوی در میان دانشجویان بیشتر شود، سرقت علمی-ادبی در میان آن ها کاهش می یابد. بنابراین به مسئولان در دانشگاه ها توصیه می گردد با توجه بیشتر به ابعاد سلامت معنوی در بین دانشجویان برای سالم نگه داشتن محیط علمی و ادبی در جامعه تأکید کنند.

واژه های کلیدی: سرقت علمی-ادبی، سلامت معنوی، دانشجویان کارشناسی ارشد، علم اطلاعات و دانش شناسی

مقدمه

در سال‌های اخیر، پیشرفت فناوری‌های نوین، در عین حال که فرصت‌هایی برای افزایش کیفیت و بهتر شدن زندگی انسان فراهم کرده، چالش‌ها و تهدیدهایی را برای جوامع انسانی به همراه داشته است (بشیر و هراتی‌نیک، ۱۳۹۰). طبق نظر کارشناسان حوزه آموزش و پژوهش، ورود فناوری یکی از دلایل افزایش تخلفات آموزشی و پژوهشی از جمله تقلب و دستبرد علمی در نظر گرفته می‌شود (کومز فورگاز، سوردانگری و سالواموت^۱، ۲۰۱۰؛ جرب^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). دزدی علمی، دستبرد فکری یا ایده دزدی به معنی "تخصیص دادن خلاقیت ادبی یا پژوهشی دیگری، بخشی از آن یا متن ناشی از آن به خود است، گویی که خود شخص آن را خلق کرده است" (زمانی، عظیمی و سلیمانی، ۱۳۹۱، ص. ۲). نتایج برخی مطالعات نشان داد شرایط رقابتی در محیط‌های آموزشی و پژوهشی سبب شده بسیاری از اساتید، دانشجویان و محققین به دلایل مختلف مانند عدم آگاهی، دسترسی آسان به اطلاعات، ارتقاء شغلی و تحصیلی، درآمد بالقوه و فشارورده از سوی تأمین‌کنندگان هزینه تحقیقات و غیره به سمت تقلب در علم روی آورند (محمدحسین‌پور، باقری‌نویسی، افضل‌شهری، ۱۳۹۶؛ حسین، الشیبانی، مهفود^۳، ۲۰۱۷؛ خادیکار^۴، ۲۰۱۸).

یکی از سازمان‌هایی که امروزه به توسعه اقتصادی و فرهنگی، سیاسی و اجتماعی هر جامعه‌ای منجر می‌شود، نظام آموزشی و دانشگاهی است. با توجه به اهمیت نظام‌های آموزشی و دانشگاهی و همچنین اهمیت نیروی انسانی در هر کدام از این سازمان‌ها، لازم است تا علوم رفتاری در حد گسترده‌ای در این چارچوب مورد مطالعه قرار گیرد. بحث سلامت معنوی افراد و در واقع دانشجویان این نظام‌های آموزشی از جمله مؤلفه‌های موجود در این علوم است. در این راستا انسان‌ها موجوداتی چندبعدی هستند و نادیده گرفتن هر یک از این ابعاد بخشی حیاتی از انسانیت افراد را حذف می‌کند. یکی از مهم‌ترین ابعاد وجودی انسان معنویت است و شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نگرش‌ها و

امیدهایی است که فرد را به یک وجود برتر متصل می‌نماید و با سلامتی، احساس خوب بودن و بهبودی پیوند می‌دهد (زارع و جهانانیده، ۱۳۹۳). یکی از ابعاد سلامت در انسان، سلامت معنوی است که در کنار سایر ابعاد (جسمی، روانی و اجتماعی) منجر به ارتقاء سلامت عمومی می‌شود (عصاررودی، گل‌افشانی، اکابری، ۱۳۹۰). سلامت معنوی دارای دو بعد سلامت مذهبی و سلامت وجودی است. سلامت مذهبی منعکس کننده ارتباط با خدا یا یک قدرت بی‌نهایت و سلامت وجودی مطرح کننده ارتباط با دیگران، محیط و ارتباط درونی است که می‌توان آن را توانایی یکپارچه کردن ابعاد مختلف وجود و داشتن انتخاب‌های متفاوت دانست (هوکس، هال، تالمن و ریچینز^۵، ۱۹۹۵).

سرقت علمی - ادبی می‌تواند توسط دانشجویان، اعضای هیات علمی یا هر محقق، به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه به عنوان عدم صداقت در علم محسوب شود. در واقع سرقت علمی - ادبی به‌خودی خود جرم نیست اما در زمینه لغزش‌های اخلاقی همواره به عنوان رفتاری ناپسند به شمار می‌آید (سهرابی، ۱۳۹۱). پارک^۶ معتقد است که عدم آگاهی دقیق از مفهوم سرقت علمی و مصادیق آن در دانشجویان و دسترسی آسان به منابع اینترنتی منجر به گسترش سریع سرقت علمی شده است (پارک، ۲۰۰۳ به نقل از فعلی و بیگلری و پزشکی‌راد، ۱۳۹۱؛ کومز فورگاز، سوردانگری و سالواموت، ۲۰۱۰). بعضی از دانشمندان معتقدند که وجود یک نظام هوشمند تحت عنوان قوه مدبره یا طبیعت در نهاد انسان بر تنظیم افعال، فرایندها و واکنش‌های درونی احاطه دارد و ضامن تأمین سلامت، دفع بیماری‌ها و حمایت از بقای انسان است و به عنوان حقیقتی ملموس چگونگی تأثیر معنویت و اعتقادات دینی بر سلامت را توضیح می‌دهد (اصفهان‌ی، ۱۳۸۹).

مروری بر پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد در دو حیطه سرقت ادبی و سلامت معنوی به صورت مجزا پژوهش‌های بسیاری انجام شده است. به عنوان مثال، ناصری و فتحی (۱۳۹۵) در مطالعه خود به بررسی عوامل موثر بر میزان سرقت علمی بین دانشجویان کارشناسی ارشد حسابداری پرداختند. نتایج نشان داد که سرقت علمی کاملاً رایج است و دانشجویان درک کافی از

1. Comas-Forgas, Sureda-Negre, and Salva-Mut

2. Jereb et al.

3. Husain, Al-Shaibani and Mahfoodh

4. Khadilkar

5. Hawks, Hull, Thalman and Richins

6. Park

سایر دانشجویان دچار عدم صداقت در آزمون شدند. بلاذگود، ترنلی و موردراک^۲ (۲۰۰۸) در پژوهش خود به بررسی تاثیر آموزش اخلاق و دینداری و هوش بر روی رفتار تقلب ۲۳۶ دانشجویان در مقطع کارشناسی و بالاتر پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد دانشجویانی که به طور مکرر در مراسم عبادی و کلاس‌های آموزشی دوره اخلاق شرکت داشتند کمتر از سایر دانشجویان رفتار تقلب داشتند. همچنین دانشجویانی که بسیار باهوش و مذهبی بودند، رفتار تقلب کمتری از خود نشان دادند.

با توجه به اهمیت پدیده سرقت علمی و تأثیرات نامطلوب آن دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌بایست شناخت درست و کاملی از مفهوم سرقت علمی داشته باشند تا بتوانند بر اساس آن در تدوین و یا تغییر خط‌مشی‌ها و سیاست‌های مربوط به تعاریف، راه‌های پیشگیری مربوط به سرقت علمی گام مؤثری بردارند. همچنین از آنجا که دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در آینده به‌عنوان افرادی که در زمینه تولید علم در سطح دانشگاه و در سطح کاربردی در صنعت مشغول به کار می‌شوند می‌توانند تا حدودی باعث آگاه‌سازی سایر دانشجویان شوند. پژوهش‌های بسیاری در زمینه سرقت علمی-ادبی صورت گرفته است اما آنچه این مطالعه را نسبت به سایر مطالعات متمایز می‌نماید این است که سایر پژوهش‌ها به حیطه‌هایی غیر از سلامت معنوی پرداخته‌اند. برای نمونه می‌توان به پژوهش‌های محمدحسین پور، باقری‌نویسی، وافضلی‌شهری (۱۳۹۶)؛ غفوری، رخس، وراه‌افروز (۱۳۹۵)؛ ناصری، وفتحی (۱۳۹۵)؛ اسماعیل‌پور، عزیزخانی، و فخر احمد (۱۳۹۶)؛ نوشی (۱۳۹۷) اشاره کرد. لذا این پژوهش به بررسی رابطه سرقت علمی-ادبی با سلامت معنوی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های آزاد اسلامی شهر تهران می‌پردازد. در این پژوهش سه فرضیه بررسی شده است:

۱. بین میزان سرقت علمی-ادبی و سلامت معنوی دانشجویان کارشناسی ارشد رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با سرقت علمی-ادبی و سلامت معنوی رابطه معناداری وجود دارد.

انواع مختلف سرقت علمی ندارند. همچنین عواملی چون سن، جنسیت و معدل نمرات دانشجویان، تاثیری بر سرقت علمی ندارد. اما میزان فشارهای محیطی، میزان گرایش سیستم آموزشی و دانشجویان به رویکردهای سطحی آموزش حسابداری، و میزان دسترسی دانشجویان به اینترنت (فناوری اطلاعات) بر سرقت علمی تاثیرگذار است. غفوری، رخس و راه‌افروز (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به بررسی نقش کتابداران پزشکی در ارتباط با سرقت ادبی و راهکارهای مختلف مقابله با آن در دانشگاه‌های علوم پزشکی تپ یک کشور پرداختند. در این پژوهش که ۱۱۰ نفر شرکت داشتند، مشخص شد کتابداران به خاطر آگاهی بسیار کم از نقش خود در ارتباط با سرقت ادبی، در بیشتر حوزه‌های مورد بررسی فعالیت کمی داشته‌اند. در واقع کتابداران با موارد سواداطلاعاتی ناآشنا بودند. لذا، با بالابردن سطح تحصیلات کتابداران و برگزاری کارگاه‌های آموزشی می‌توان آنها را با نقش‌های جدید خود آشنا ساخت. اسماعیل‌پور، عزیزخانی و فخر احمد (۱۳۹۶) در پژوهشی دیگر با روشی مروری به مطالعه پدیده سرقت علمی و راه‌های مبارزه با آن از دو جنبه اخلاق انتشار علمی و روش‌های تشخیص آن پرداختند. نتایج نشان داد که تولید محتواهای مناسب آموزشی، تدریس درس سرقت علمی و راه‌های پیشگیری از آن در دوران دانشجویی، گنجانیدن برنامه عملی مجازات و نقش کتابداران و کتابخانه‌ها در امر آموزش می‌تواند از راه کارهای آموزشی باشد. توسعه روش‌های هوشمند تشخیص سرقت علمی و پیاده سازی نرم افزارهای ردیابی از دیگر تمهیدات مبارزه با سرقت علمی به شمار می‌رود.

عبدالرحیمی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای که به روش توصیفی و تحلیل محتوا انجام داد، به بررسی جایگاه سلامت در دین اسلام و تبیین نقش قلب و عقل در سلامت معنوی پرداخت. یافته‌های این پژوهش نشان داد که سلامت قلب و عقل و تعامل آنها، نقش اساسی در رسیدن انسان به سلامت معنوی ایفا می‌کند. برتون، تالپاد و هاینس^۱ (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه بین دینداری و اخلاق در آزمون در بین دانشجویان دانشکده بازرگانی پرداختند. نتایج نشان داد که اکثر دانشجویانی که در فعالیت‌های مذهبی شرکت داشتند، به طور قابل توجهی کمتر از

² Bloodgood, Turnley and Mudrack

¹ Burton, Talpade and Haynes

امتیاز ۵ (خیلی زیاد) تا ۱ (خیلی کم) در نظر گرفته شد. به منظور تعیین روایی، پرسشنامه‌ها به ۱۵ صاحب‌نظر ارسال شد و از آنان در مورد هر سؤال و توانایی آن سؤال در خصوص ارزیابی هدف مربوطه نظرخواهی شد و با نظر آنان اصلاحات جزئی در پرسشنامه‌ها صورت گرفت. با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه به تفکیک هر متغیر به ترتیب سرقت ادبی (۰/۷۸)، سلامت معنوی (۰/۹۰)، بعد مذهبی (۰/۸۹)، بعد وجودی (۰/۷۸) و ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه (۰/۸۹) برآورد شد. با توجه به اینکه پایایی هر متغیر و همچنین پایایی کل پرسشنامه بالاتر از ۰/۷ است، لذا می‌توان مدعی شد که پرسشنامه این تحقیق از پایایی کافی برخوردار است. در بخش آمار توصیفی به بررسی اطلاعات مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان پرداخته شد و تحلیل‌های آماری از قبیل شاخص‌های فراوانی و درصد فراوانی از طریق نرم‌افزاری SPSS نسخه ۲۰ محاسبه شد. به منظور نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف^۳ استفاده شد. سطح معناداری مربوط به متغیرهای سرقت علمی-ادبی (۰/۱۸)، سلامت معنوی (۰/۲۵)، بعد وجودی (۰/۲۳) و بعد مذهبی (۰/۴۱) بود که از میزان ۰/۵ بیشتر است. با توجه به اینکه تمامی مولفه‌ها نرمال بوده‌اند از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.

یافته‌ها

بررسی‌ها ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نشان داد از ۱۹۸ دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی که پرسشنامه را تکمیل کردند ۱۸۱ نفر رشته مرتبط با رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی داشتند و ۱۷ نفر غیرمرتبط بودند. همچنین ۱۱۶ نفر از دانشجویان زن (۵۸/۵ درصد) و ۸۲ نفر مرد (۴۱/۵ درصد) بودند. ۱۴۶ نفر از دانشجویان متأهل (۷۴ درصد) و ۵۲ نفر مجرد (۲۶ درصد) بودند. بیشتر دانشجویان شرکت‌کننده در رده سنی ۳۰ تا ۳۵ سال (۴۲/۴ درصد) و از دانشجویان دانشگاه تهران شمال (۴۷/۹ درصد) بودند.

بررسی فرضیه نخست پژوهش مبنی بر اینکه بین میزان سرقت علمی-ادبی و سلامت معنوی دانشجویان کارشناسی ارشد رابطه

۳. بین ابعاد سلامت معنوی با سرقت علمی ادبی رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری ۴۸۶ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های آزاد اسلامی (علوم تحقیقات، تهران شمال و تهران مرکز) در شهر تهران و با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی ساده انجام شد. برای به دست آوردن حجم نمونه، از فرمول کوکران در سطح خطای ۵ درصد استفاده شد که تعداد حجم نمونه برابر با ۲۱۵ نفر محاسبه گردید. از ۲۱۵ پرسشنامه توزیع شده میان دانشجویان، ۱۹۸ پرسشنامه به صورت کامل تکمیل و برگردانده شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه سرقت علمی ادبی گوا^۱ (۲۰۱۱) و پرسشنامه سلامت معنوی پولوتزین و ایسون^۲ (۱۹۸۲) بود. لازم به ذکر است پرسشنامه سلامت معنوی توسط عباسی (۱۳۸۴) بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران و شهید بهشتی و پرسشنامه سرقت علمی ادبی همچنین توسط خوشرو (۱۳۹۰) بر روی دانشجویان رشته زبان انگلیسی دانشگاه گیلان اجرا گردیده است. بخش اول پرسشنامه سؤالات جمعیت‌شناختی شامل سؤالات (سن، جنسیت، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی دوره کارشناسی و گرایش دوره کارشناسی ارشد) است. بخش دوم پرسشنامه، سؤالات سرقت علمی-ادبی (۳۰ سوال) بود که میزان گرایش به سرقت علمی-ادبی را در میان دانشجویان مورد پرسش قرار می‌داد. بخش سوم پرسشنامه، سؤالات سلامت معنوی (۲۰ سوال) بود که ۱۰ سؤال آن بعد مذهبی و ۱۰ سؤال دیگر بعد وجودی را اندازه‌گیری می‌کرد. دامنه نمره ابعاد (مذهبی و وجودی)، هر کدام به تفکیک ۶۰-۱۰ بود. برای زیرگروه‌های ابعاد مذهبی و وجودی، سطح‌بندی وجود نداشت و قضاوت بر اساس نمره به دست آمده صورت گرفت. هرچه نمره به دست آمده، بالاتر باشد، نشانه سلامت معنوی در ابعاد مذهبی و وجودی بالاتر است. سؤالات پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای طراحی گردید که

1. Gad-el-Hak

2. Paloutzian, Ellison, and Peplau

3. Kolmogorov-Smirnov

معناداری وجود دارد. نتایج این فرضیه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. آزمون همبستگی پیرسون بین سلامت معنوی و سرقت علمی-ادبی

متغیر	ضریب آماره پیرسون	سطح معناداری	تعداد
رابطه بین سلامت معنوی با میزان سرقت علمی - ادبی	۰/۴۲۳	۰/۰۰۰	۱۹۸

در بررسی فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با سرقت علمی-ادبی و سلامت معنوی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این فرضیه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون در جدول ۲ نشان داده شده است.

مطابق با جدول ۱، با اطمینان ۹۵ درصد و با توجه به سطح معناداری بدست آمده ($\text{sig}=0/000$) بین سلامت معنوی و میزان سرقت علمی-ادبی رابطه معناداری وجود دارد. از نظر شدت همبستگی با توجه به ($r=0/423$) بدست آمده در حد متوسط و به صورت مستقیم بود.

جدول ۲. آزمون همبستگی پیرسون متغیر رشته تحصیلی دوره کارشناسی با مولفه‌های سلامت معنوی و سرقت علمی-ادبی

متغیر	ضریب آماره پیرسون	سطح معناداری
رابطه بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با میزان سرقت علمی - ادبی	-۰/۰۰۳	۰/۹۷۲
رابطه بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با میزان سلامت معنوی	-۰/۱۳۸	۰/۰۵۳

معناداری بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با میزان سلامت معنوی وجود ندارد. از نظر شدت همبستگی با توجه به ($-0/138$) بدست آمده در حد بالا و به صورت غیرمستقیم بود.

در بررسی فرضیه سوم پژوهش مبنی بر اینکه بین ابعاد سلامت معنوی با سرقت علمی ادبی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این فرضیه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون در جدول ۳ نشان داده شده است.

مطابق با جدول ۲، با اطمینان ۹۵ درصد و با توجه به سطح معناداری بدست آمده ($\text{sig}=0/972$) بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی با میزان سرقت علمی - ادبی رابطه معناداری وجود ندارد. از نظر شدت همبستگی با توجه به ($-0/003$) بدست آمده در حد بالا و به صورت غیرمستقیم بود. علاوه بر آن با توجه به سطح معناداری حاصل شده ($\text{sig}=0/053$) که بیشتر از ۰/۰۵ است می‌توان چنین بیان نمود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه

جدول ۳. آزمون همبستگی پیرسون بین ابعاد سلامت معنوی با سرقت علمی - ادبی

متغیر	ضریب آماره پیرسون	سطح معناداری
بعد وجودی با میزان سرقت علمی-ادبی	۰/۳۴۲	۰/۰۰۰
بعد سلامت مذهبی با میزان سرقت علمی - ادبی	۰/۴۱۶	۰/۰۰۰

میزان سرقت علمی-ادبی با توجه به مقدار آماره پیرسون ($0/342$) و سطح خطای حاصل شده ($0/000$) کمتر از ۰/۰۵ در سطح اطمینان ۰/۹۵ رابطه مستقیم و معناداری وجود داشت (جدول ۳).

مطابق با جدول ۳، با اطمینان ۹۵ درصد و با توجه به سطح معناداری بدست آمده ($\text{sig}=0/000$) بین بعد وجودی با میزان

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که میان بعد وجودی سلامت معنوی با سرقت علمی-ادبی با توجه به مقدار آماره پیرسون ($0/342$) و سطح خطای حاصل شده ($0/000$) کمتر از ۰/۰۵ در سطح اطمینان ۰/۹۵ رابطه مستقیم و معناداری وجود داشت. علاوه بر آن بین بعد سلامت مذهبی سلامت معنوی و

ندارد، چرا که ممکن است افراد با رشته‌های تحصیلی متفاوت سلامت معنوی بالایی داشته باشند.

نتایج فرضیه سوم پژوهش نشان داد، بعد وجودی سلامت معنوی با میزان سرقت علمی-ادبی در میان دانشجویان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از وجود چنین رابطه‌ای به این دلیل می‌تواند باشد که بعد وجودی سلامت معنوی باعث نگرش و آگاهی دانشجویان و از عوامل موثر بر کاهش سرقت علمی-ادبی است. همچنین بعد وجودی سلامت معنوی شرایطی را فراهم می‌کند که افراد معنی و هدف خود را در کارهای علمی پیدا کنند و بدون هیچ دلیلی دنبال کپی کردن از کارهای دیگران نروند. بین بعد مذهبی سلامت معنوی با میزان سرقت علمی-ادبی در میان دانشجویان رابطه مستقیم و معناداری وجود داشت. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های برتون، تالپاد و هاینس (۲۰۱۱) و بلادگود، ترنلی و مورداک (۲۰۰۸) همسو است. سلامت مذهبی شرایطی را در جامعه فراهم می‌کند که انسان‌ها به سوی نهایت کمال و تعالی همه جانبه سیر کنند، سلامت مذهبی منجر به حالت اطمینان، آرامش و سکون قلبی و روحی که از اعتماد به منبع قدرتی برتر و متفاوت از عوامل مادی و پیرامون آن می‌شود و باعث افزایش رضایت‌مندی و نشاط درونی شده و در نهایت به سلامت و تعالی همه جانبه انسان و انسانیت کمک می‌کند که این خود مانع بسیار جدی و محکمی در کاهش سرقت علمی-ادبی در بین دانشجویان است.

بر مبنای نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر مشخص شد که هرچه سلامت معنوی در میان دانشجویان بیشتر شود، سرقت علمی-ادبی در میان آن‌ها کاهش می‌یابد. دانشجویان در مسیر رشد و شکوفایی قرار دارند و جامعه‌ای که فضیلت‌های معنوی را ارج می‌نهد، نظام تعلیم و تربیت خود را به سوی این هدف متعالی رهنمون می‌سازد. با توجه به اینکه افزایش سلامت معنوی ارتباط مستقیمی با کاهش بدرفتاری‌های علمی و سرقت علمی دارد می‌توان گفت که هرچه دانشگاه برای معنویت دانشجویان سرمایه‌گذاری کند موجب افزایش پیشرفت و ارتقای زندگی تحصیلی دانشجویان به صورت اخلاقی خواهد بود و سبب ساز رشد و تعالی خروجی‌های علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی به صورت حرفه‌ای‌تر و علمی می‌شود تا با افزایش سلامت معنوی و

سرقت علمی-ادبی رابطه معناداری وجود دارد. از نظر شدت همبستگی با توجه به (۰/۳۴۲) بدست آمده در حد متوسط و به صورت مستقیم بود. علاوه بر آن با توجه به سطح معناداری حاصل شده (sig=۰/۰۰۰) می‌توان چنین بیان نمود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری بین بعد سلامت مذهبی با میزان سرقت علمی-ادبی وجود دارد. از نظر شدت همبستگی با توجه به (۰/۴۱۶) بدست آمده در حد متوسط و به صورت مستقیم بود.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه سرقت علمی-ادبی با سلامت معنوی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های آزاد اسلامی شهر تهران انجام شد.

نتایج فرضیه اول پژوهش نشان داد، بین سلامت معنوی با میزان سرقت علمی-ادبی در میان دانشجویان رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های برتون، تالپاد و هاینس (۲۰۱۱)، بلادگود، ترنلی و مورداک (۲۰۰۸) و عبدالرحیمی (۱۳۹۴) همسویی داشت که دلیل وجود رابطه بین این متغیرها و همبستگی بین سلامت معنوی و سرقت علمی-ادبی می‌تواند به این خاطر باشد کسانی که از سلامت معنوی بالاتر برخوردار باشند، بخاطر وجود اعتقادات مذهبی کمتر به سرقت علمی روی می‌آورند، چرا که افرادی که دارای سلامت معنوی بالایی هستند در زندگی دنبال معنا و هدف هستند و اینگونه کارها را نادرست و گناه می‌دانند که وجود اعتقادات مذهبی در اینگونه افراد به صورت ناخواسته مانعی برای مرتکب شدن افراد به سرقت علمی-ادبی می‌شود.

نتایج فرضیه دوم پژوهش نشان داد، بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی دانشجویان با میزان سرقت علمی-ادبی رابطه مستقیم و معنادار وجود ندارد که عدم وجود رابطه می‌تواند به این دلیل باشد که لزومی ندارد کسانی که رشته تحصیلی کتابداری و یا غیرمرتبط دارند، دست به سرقت علمی بزنند که این معضل در تمامی رشته‌های دانشگاهی وجود دارد. بین رشته تحصیلی دوره کارشناسی دانشجویان با میزان سلامت معنوی در میان دانشجویان رابطه مستقیم و معناداری وجود نداشت. اعتقاد به خداوند و داشتن معنا و هدف در زندگی ربطی به سلامت معنوی افراد

کاهش سرقت علمی، بتوانیم در سطح جوامع علمی بیشتر بدرخشیم و به ارتقا و پیشرفت علمی جامعه کمک نماییم. از این رو ارتقای سلامت معنوی دانشجویان در نهایت منجر به به تعالی دانشگاه و آموزش عالی خواهد گردید. بنابراین به مسئولان در دانشگاه‌ها توصیه می‌گردد با توجه بیشتر به ابعاد سلامت معنوی در بین دانشجویان برای سالم نگه‌داشتن محیط علمی و ادبی در جامعه تلاش کنند.

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود بیشتر به بحث مؤلفه‌های سلامت معنوی در بین دانشجویان توجه شود و این قشر بیشتر مورد حمایت واقع شوند. توجه به سلامت معنوی دانشجویان از جهت ارتقای توان علمی، عملی و پیشرفت تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همچنین برگزاری کلاس‌های آموزشی در بین دانشجویان علاقه‌مند به بحث‌های سلامت معنوی و سرقت علمی ادبی، برگزاری همایش‌ها و سمینارهای مرتبط با آگاه‌سازی دانشجویان در زمینه‌های سلامت معنوی و سرقت علمی ادبی، دعوت از مبلغ‌های معنوی در دانشگاه و برگزاری جلسات پرسش و پاسخ در میان دانشجویان جهت بالا بردن سلامت و افزایش هوش معنوی در بین دانشجویان توصیه می‌شود. تلاش‌های بیشتر در زمینه فرهنگ‌سازی و توجه به فرایند به جای فرآورده در مقاطع تحصیلی مختلف از دیگر پیشنهادهایی است که موجب می‌شود دانشجویان برای کسب نمره بالاتر مجبور به انجام انواع سرقت‌های علمی- ادبی نشوند. در کنار آن آموزش‌های لازم از طریق رسانه‌ها به شکل مستقیم و غیرمستقیم صورت پذیرد. روحانیون و کسانی که در تغییر نگرش و تفکر مردم نقش بیشتری دارند، با تهیه برنامه‌های مختلف زشتی سرقت علمی را نشان دهند. ارائه آموزش‌های صحیح در زمینه منع نویسی، نگارش مقاله و شناسایی انواع سرقت‌های ادبی در محیط‌های آموزشی نیز در عدم ارتکاب به سرقت علمی موثر است، علاوه بر آن برگزاری دوره‌هایی برای کلیه اساتید و دانشجویان در تمامی رشته‌ها و آشنایی آنان با قوانین حقوق مولفان را می‌توان توصیه نمود.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله نویسندگان این مقاله مراتب قدردانی خود را از زحمات تمامی دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه ابراز می‌دارند. این مقاله حاصل پایان نامه دانشجویی با عنوان "بررسی رابطه سرقت علمی- ادبی با سلامت معنوی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های آزاد اسلامی در تهران" در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال است.

منابع

- اسماعیل پور، ر.؛ عزیزخانی، ز.؛ فخر احمد، م. (۱۳۹۶). سرقت علمی از پیشگیری تا تشخیص. کارآگاه، ۱۰(۳۹): ۱۴۴-۱۲۳.
- اصفهان‌ی، م. (۱۳۸۹). سلامت معنوی و دیدگاه‌ها. فصلنامه اخلاق پزشکی، ۴(۱۴): ۴۲-۴۹.
- بشیر، ح.؛ هراتی نیک، م. (۱۳۹۰). الگو مفهومی ارزیابی فرهنگی - اخلاقی راه‌حل‌های فناوری اطلاعات. اخلاق در علوم و فناوری، ۶(۱): ۲۵-۳۴.
- جعفری، ع.؛ واحدیان شاهرودی، م. (۱۳۹۸). وضعیت سلامت معنوی و ارتباط آن با خصوصیات جمعیت‌شناختی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد. مجله آموزش و سلامت جامعه، ۶(۴): ۲۲۳-۲۲۹.
- زارع، ا.؛ جهان‌دیده، س. (۱۳۹۳). تأثیر سلامت معنوی پرستاران بخش‌های ویژه بر آرایه مراقبت معنوی از بیماران بستری. پژوهش پرستاری، ۹(۳): ۳-۳۸.
- زمانی، ب.؛ عظیمی، ا.؛ سلیمانی، ن. (۱۳۹۱). مقایسه عوامل موثر بر سرقت علمی بر حسب جنسیت و رشته تحصیلی از دیدگاه دانشجویان. اخلاق در علوم و فناوری، ۷(۳): ۱-۱۲.
- سهرابی، م. (۱۳۹۱). دستبرد علمی: مصداق‌ها و روش‌های پیشگیری از آن. ژنتیک در هزاره سوم، ۱۰(۳): ۲۸۱۷-۲۸۲۳.
- عبدالرحیمی، م. (۱۳۹۴). جایگاه «سلامت» در دین اسلام و تبیین نقش قلب و عقل در «سلامت معنوی». فصلنامه علمی بصیرت و تربیت اسلامی، ۱۲(۳۲): ۷۵-۱۰۸.
- عصاررودی، ع.؛ گل افشانی، ا.؛ اکابری، آ. (۱۳۹۰). ارتباط سلامت معنوی و کیفیت زندگی در پرستاران. مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، ۳(۴): ۷۹-۸۸.

- Behavior. *Journal of Business Ethics*, 82(3): 557-551.
- Burton, J.H.; Talpade, S.; Haynes, J. (2011). Religiosity and test-taking ethics among Business School students. *Journal of Academic and Business Ethics*, 1(4):1-8.
- Guo, X. (2011). Understanding student plagiarism: An empirical study in accounting education. *Accounting Education*, 20 (1): 17-37.
- Hawks, S. R.; Hull, M. L.; Thalman, R. L.; Richins, P. M. (1995). Review of spiritual health: definition, role, and intervention strategies in health promotion. *American journal of health promotion*, 9(5): 371-378.
- Husain, F.M.; Al-Shaibani, G.K.S.; Mahfoodh, O.H.A. (2017). Perceptions of and Attitudes toward Plagiarism and Factors Contributing to Plagiarism: A Review of Studies. *J Acad Ethics*, 15: 167-195.
- Jereb, E.; Perc, M.; Lämmlein, B.; Jerebic, J.; Urh, M.; Podbregar, I.; et al. (2018). Factors influencing plagiarism in higher education: A comparison of German and Slovene students. *PLOS ONE*. 13. e0202252.
- Jereb, E.; Urh, M.; Jerebic, J.; & Šprajc, P. (2018). Gender differences and the awareness of plagiarism in higher education. *Social Psychology Education*, 21: 409-426.
- Khadilkar, S.S. (2018). The Plague of Plagiarism: Prevention and Cure. *Journal of Obstetrics and Gynecology of India*, 68(6): 425-431.
- Park, C. (2003). In other (people's) words: Plagiarism by university students- literature and lessons. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 28(5): 471-488.
- Paloutzian, R. F.; & Ellison, C. W. (1982). *Spiritual well-being scale*. In P. C. Hill & R. W. Hood (Ed.), *Measures of religiosity*. Birmingham, AL: Religious Education Press: 382-385
- غفوری، م.؛ رخش، ف.؛ ره افروز، س. (۱۳۹۵). بررسی میزان آشنایی کتابداران پزشکی با راه کارهای مقابله با سرقت ادبی. فصلنامه مدیریت سلامت، ۱۹ (۶۵): ۷۲-۸۴.
- فعلی، س.؛ بیگلری، ن.؛ پزشکی راد، غ. (۱۳۹۱). نگرش و رفتار دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس در زمینه سرقت علمی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۸ (۳): ۱۳۳-۱۵۱.
- محمدحسین پور، ر.؛ باقری نویسی، ر.؛ افضلی شهری، م. (۱۳۹۶). بررسی دلایل ارتکاب سرقت ادبی و راه های پیشگیری از آن در جامعه علمی ایران: دیدگاه سردبیران، اساتید و دانشجویان پژوهش های زبانشناختی در زبان های خارجی (پژوهش زبان های خارجی)، ۷ (۲): ۵۵۵-۵۸۷.
- ناصری، ا.؛ فتحی، م. (۱۳۹۵). بررسی عوامل موثر بر گرایش دانشجویان ارشد حسابداری به سرقت علمی. پژوهش های تجربی حسابداری، ۷ (۲۸): ۱-۲۰.
- نوشی، م. (۱۳۹۷). بررسی سیاست های سرقت علمی ادبی در تارنماهای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی ایران. مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی، ۱۱ (۲): ۵۲-۷۶.
- یوسفی، ا.؛ خادم، ح.؛ قنبری هاشم آباد، ب.؛ مظفری، م. (۱۳۹۵). مقایسه ی میزان سلامت معنوی در دانشجویان سال اول و سال آخر دانشگاه به تفکیک جنسیت. اولین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم.
- Comas-Forgas, R.; Sureda-Negre, J.; Salva-Mut, F. (2010). Academic plagiarism prevalence among Spanish undergraduate students: an exploratory analysis. *Biochemia Medica (Zagreb)*, 20:301-306.
- Bloodgood, J. M.; Turnley, W. H.; Mudrack, P. (2008). The Influence of Ethics Instruction, Religiosity and Intelligence on Cheating

The Relationship between Plagiarism and Spiritual Health among M.S Students of Knowledge & Information Science at Islamic Azad Universities in Tehran

Leila Nemati-Anaraki¹ | Roya Pournaghi² | Somayeh Rezaei³ | Sakineh Shekarchi⁴

1. Department of Medical Librarianship and Information Sciences, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. lnemati@yahoo.com

2. Assistant professor; Information Science Research Department, IRANDOC, Tehran, Iran
pournaghi@irandoc.ac.ir

3. Master of Information Science and Knowledge, Islamic Azad University, Tehran, Iran,
B.so.rezaei@gmail.com

4. Master of science in Medical Librarianship and Information Sciences, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran,
sakinehshekarchi@gmail.com (Corresponding Author)

Abstract

Objective: This study aimed to investigate the relationship between plagiarism and spiritual health among students of knowledge information science Islamic Azad universities in Tehran city.

Methodology: The present study was a descriptive survey study. The statistical population of the study was 486 people. Sampling was performed by simple random sampling. The estimated sample size was 215 based on Cochran's formula. Data collection tools were Goa (2011) plagiarism questionnaire and Paloutzian and Ellison (1982) spiritual health questionnaire. Descriptive and inferential tests (Pearson correlation coefficient) were used to analyze the data with the help of SPSS software version 20.

Results: The results of Pearson test showed that there was a significant relationship between spiritual health and plagiarism there was a significant relationship between students' gender variables with plagiarism and spiritual health. There was no significant relationship between the undergraduate variable with spiritual health and plagiarism. The results of Pearson correlation test showed that there was a significant relationship between the existential dimension of spiritual health and rate of plagiarism and the religious dimension of spiritual health and the rate of plagiarism.

Conclusion: The results showed that the more spiritual health among students, the less scientific-literary theft among them. Therefore, university officials are advised to focus more on the dimensions of spiritual health among students to maintain a healthy scientific and literary environment in society.

Keywords: Plagiarism, Spiritual health, MA students, Knowledge and Information Sciences.